Цана асобнага нумару 15 гр. Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 44 (95). Вільня, Аўторак 31 Траўня 1927 г. Год III

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзіны апрача сьвята.

Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска: на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал. Для заграніцы удвая даражэй. Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі

ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Значэньне самаўрадаў.

Цяпер, калі ёсьць весткі аб хуткім вызначэньні выбараў да самаўрадаў на ўсім абшары Заходняе Беларусі, мы забіраем яшчэ раз голас на старонках нашае газэты, каб выясьніць значэньне самаўрадаў для нашага сялянства. Дык вось, у руках самаўраду знаходзяцца: утрыманьне школаў, напраўка дарогаў, аказаньне лякарскае дапамогі і многа іншых важных галінаў сялянскага гаспадарчага жыцьця. Самаўрад, калі ён будзе запраўды адпавядаць сваім заданьням заўсёды патрапіць арганізаваць крэдытовыя касы, ды іншыя віды коопэрацыі, а гэта гавора што самаўрад мае вялікае значэньне. Мы адзначаем, што ў руках самаўраду знаходзіцца ўтрыманьне школаў, г. зн., што на самаўрадах ляжыць абавязак: утрымаць памешканьне для школы, як: наняць гмах, калі няма школьнага будынку, даць апал і абслугу. На ўсё гэта грошы бяруцца з сялянства, дык і трэба, каб яны рацыянальна былі выкарыстаны, каб яны не раскідаліся. І вось гэтым павінен кіраваць самаўрад.

Яшчэ мы адзначылі, што абавязкам самаўраду ёсьць направа дарогаў. Гэта таксама важная галіна самаўрадавае гаспадаркі. Год у год мы плацім дарожны падатак, але-ж бачым, што грошы гінуць і направы дарогаў няма. Бывалі гэтакія выпадкі, што старосты тлумачаць гэтакія зьявы тым, што быццам тых грошай, якія зьбіраюцца на направу дарогаў хапае толькі на ўтрыманьне пэрсоналу, які абслугоўвае дарожныя ўстановы. Дык толькі дзеля гэтага ніякая направа дарогаў немагчыма. І вось, тут мы адразу бачым, што калі гэтак, дык у дарожнай галіне самаўраду істнуе вялікі нялад. Тут паўстае пытаньне: навошта ўтрымліваць гэтакі дарожны апарат, які зьядае ўсе сродкі? Ці-ж ня лепей было-б зьменшыць гэты апарат, а на тыя сродкі нешта, хоць маленькае, але-ж вочавіднае зрабіць. Упарадкаваць гэта павінен самаўрад.

І яшчэ мы адзначылі, што на самаўрадах ляжыць абавязак аказываць лякарскую дапамогу. І тут, таксама трэба ўмела гаспадараваць, бо калі будзе праводзіцца абы як, дык і будуць нашы грошы гінуць на марна.

Вялікую ролю можа адыграць самаўрад і ў адбудове зьнішчаных вайною гаспадарак, а таксама і ў правядзеньні зямельнае рэформы ды ў агранамічнай і землябробскай дапамозе.

Пры адбудове самаўрад будзе заўсёды дбаць, як найлепей выкарыстаць сродкі, якія будзе мець і павінен дапамагаць у першую чаргу таму, хто запраўды ў гэтым адчувае патрэбы. Дагэтуль адбудоўваліся нашым коштам вайсковыя асаднікі, ды польскія калёністы.

Ды ізноў вось прыходзіцца прыкмячаць імкненьне нашага сялянства да пераходу на хутары. Дык і тут роля самаўраду вельмі вялікая, бо хто-ж, як не самаўрад можа зьдзейсьніць гэта?

Самаўрад будзе выясьняць магчымасьці, а таксама вышукваць сродкі на камасацыю, павінен дамагацца ад дзяржаўных установаў прырэзкі зямлі і г. д., а таксама павінен глядзець за тым, каб прадстаўнікі ўлады не надужывалі свае уладзы, ды каб ня зьдзекаваліся над сялянствам.

Нават і ў тых крыўдах, якія гэтак часта робіць нам польская адміністрацыя і паліцыя, самаўрад таксама можа многа зрабіць, каб абараніць жыхарства.

Адносна вышэй успомнянае агранамічнае ды землябробскае дапамогі, можна сказаць, што яна можа выяўляцца ў тым, што самаўрад абавязкава павінен дбаць аб павышэньні землясробскае культуры ды аб прыстасаваньні да ўжытку рожных машынаў, навозаў і іншых тэхнічных удасканаленьняў.

Што датыкае коопэрацыі, дык самаўрад і тут таксама можа вясьці вялікую працу. Калі ў самаўрадзе знайдуцца здольныя і энэргічныя працаўнікі, дык могуць паўстаць крэдытовыя таварыствы, спажывецкія коопэратывы і г. д.

Ужо з гэтага невялічкага агляду відаць, што значэньне самаўрадаў для нашага гаспадарчага жыцьця—проста такі вялікае, дык і трэба адносьціся да выбараў паважна, а гэта створыць адпаведныя самаўрады, якія ўмелым гаспадараваньнем заўсёды патрапяць меньш браць, а болей даць, якія, будуць старацца панізіць падаткі і даць максімум карысьці.

САМАВОЛЯ ПАЛІЦЫІ.

Мы ўжо няраз пісалі, што рэпрэзэнтатары польскае ўлады адзначаюцца тым, што не шануюць сваіх уласных законаў.

Ведама, за гэта яны вельмі дорага плацяць, бо ня маюць пашаны ад свайго грамадзянства і даверу ад заграніцы. Найлепшым фактам выказаньня няверы да польскага ўраду можа служыць тая валакіта, якая ўжо паўгода цягнецца ў справе грашовай пазыкі ў Амэрыцы.

Мы ўжо і аб гэтым пісалі, дык болей ня будзем пакуль-што варочацца да гэтае справы, а зразу пяройдзем да тэмы нашага артыкулу: да непашаны самою ўладаю сваіх-жа законаў.

Як ведама, Беларускі Сялянскі Саюз—легальная партыя і як арганізацыя, што ўзьнікла не нарушаючы істнуючыя законы, не павінна быць перасьледавана ўладаю. Павінна быць, але-ж сыстэматычна здараецца нешта зусім іншае. А гэта іншае і ёсьць тое, што ўлада, якая афіцыяльна быццам прызнае Беларускі Сялянскі Саюз, фактычна тэрорызуе яго сяброў.

Паліцэйскія ўлады прыходзяць на кватэру сяброў Сялянскага Саюзу і без ніякіх на гэта прычынаў забіраюць літэратуру, а нават сяброўскія білеты. Не абходзіцца і тут без правакацыі і дэфэнзыўнага шпікоўства. Каб сьцвердзіць гэта фактамі, падаём некалькі словаў з лісту, які мы атрымалі з Маладэчанскага павету.

Двох паліцыянтаў №№ 2212 і 1866 Бэніцкага пастарунку прышлі да грамадзяніна Паўлюка Асіповіча ў вёску Громавічы і сталі рабіць яму закіды ў тым, што ён запісвае сялян у Сялянскі Саюз. Дык вось і паўстае пытаньне: дзе-ж тут законнасьць? Калі дзяржаўны закон дапускае істнаваньне Беларускага Сялянскага Саюзу, дык якое-ж мае права паліцэйскі чапляцца да таго, хто ўпісваецца ў гэтую партыю?

Далей паліцыянты запатрэбавалі ад Т. Асіповіча аддачы ім партыйных білетаў. Білеты, якія былі толькі-што атрыманы і не разданы сябром на рукі, паліцыя прыказала аднясьці на пастарунак. І дзіўна тое, што камэндант ужо знаў нумары сяброўскіх білетаў, дык і тут паўстае пытаньне, адкуль, як ня з пошты ён даведаўся аб гэтым?

Робячы гэтыя беззаконнасьці камэндант пачаў крычаць і пужаць сяброў Сялянскага Саюзу даказваючы, што пасол Рагуля старшыня Саюзу, які падпісаў білеты, ужо арыштаваны, ды што і сяброў усіх хутка пасадзяць у крымінал. Рабілася ўсё гэта а 10 гадзіне вечарам і гэтак буйна, што ўстрывожыла ўсю вёску.

Дык вось, ці-ж мала гэтага, каб апраўдаць наш сказ, што рэпрэзэнтатары польскае ўлады не шануюць законаў свае дзяржавы? І ці могуць яны за беззаконныя дзействы чакаць ад стэрорызаванага жыхарства пашаны для сябе?

Ясна, што не.

Пратэстуючы проці гэтых беззаконных учынкаў паліцыі, мы заклікаем сваіх сяброў не траціць стойкасьці духа і не ўпадаць у роспач. Наша цьвёрдасьць змусіць уладу лічыцца з намі.

Беларускі Сялянскі Саюз—легальная арганізацыя, якая мае легальную праграму і статут і арганізацыйная праца гэтай партыі ня дасьць прычынаў для рэпрэсіяў, а калі ёсьць прычэпкі да сяброў, дык гэта выяўляе злую волю. З праявалі гэтага самадумства мы будзем змагацца.

Ад Рэдакцыі: У гэтай справе пасол Ф. Ярэміч — старшыня Беларускага Пасольскага Клюбу зьвярнуўся да ўладаў з пісьменнай інтэрвэнцыяй.

ВЫБАРЫ Ў САМАЎРАДЫ.

Аб'яднаны Беларуска-Расейскі Камітэт для выбараў у Раду м. Вільні.

Грамадзяне Беларусы і Расейцы!

На 19-га чэрвеня с. г. вызначаны выбары сяброў Рады (Магістрату) м. Вільні.

Дагэтуль у мескавай Радзе ня было нашых прадстаўнікоў.

Ня было каму бараніць нашыя інтарэсы, ня было каму гаварыць аб нашых нястачах і патрэбах.

Цяпер настаў час, калі, нарэшце, і мы можам мець сваіх прадстаўнікоў у мескавай Радзе.

Для зьдзейсьненьня гэтага, прадстаўнікі беларускага і расейскага насяленьня заключылі між сабой выбарны блёк і заложылі **Аб'яднаны Выбарны Камітэт**, у склад якога ўвайшлі: сэн. В. В. Багдановіч, А. І. Більдзюкевіч, С. Ф. Гарачко, І. А. Емельянаў, пас. Ф. М. Ярэміч, А. С. Румянцаў, Н. В. Саўкоў і В. С. Туронак.

Нашы прадстаўнікі ў мескавай Радзе будуць дамагацца:

1) Аздараўленьня мескавай гаспадаркі;
2) зьмяньшэньня падатковых цяжараў для бяднейшага насяленьня места;
3) аблягчэньня выкупу на ўласнасьць чыншавых пляцаў, што знаходзяцца пад прыватнымі забудовамі;
4) правядзеньня мерапрыемстваў для палепшэньня жыцьця ваколіцаў места;
5) зьмяньшэньня безрабоцьця;
6) раўнапраўя нацыянальнасьцяў пры прыйме на службу ў установы і прадпрыемствы мескавага самаўраду;
7) павялічэньня будаўніцтва з мэтаю патаненьня і палепшэньня кватэр;
8) асыгновак на:
а) культурныя патрэбы мескавага насяленьня;
б) беларускія і расейскія школы, прыюты, дабрачынньасьці;
в) помач безработным і інвалідам;
г) арганізацыю „каплі малака“;
д) залажэньня бясплатных амбуляторыяў.

Вось тая праграма, якую кладзе ў аснову сваей працы **Беларуска-Расейскі Блёк.**

Для зьдзейсьненьня яе ўсе мы, Беларусы і Расейцы, як адзін чалавек, павінны прыняць удзел у выбарах і **галасаваць за Аб'яднаны Беларуска-Расейскі сьпісак.**

Усякі павінен 1, 2 і 3 чэрвеня праверыць, ці занесены ён у сьпісак выбаршчыкаў і, калі не, дамагацца занясеньня.

БЕЛАРУСЫ І РАСЕЙЦЫ!

У дзень выбараў 19-га чэрвеня ўсе бяз рожніцы палітычных перакананьняў і партыяў, сацыяльнага палажэньня і веры, **споўніце Ваш грамадзкі абавязак і галасуйце за Беларуска-Расейскі сьпісак!!!**

Грамадзяне помніце: у еднасьці—сіла!

Усе інфармацыі ў справе выбараў можна атрымаць у:

1) Аб'яднаным Беларуска-Расейскім Камітэце—Людвісарская 1 (уваход з двара) ад гадз. 9 раніцы да 3 дня і ад 5 да 7 увечары;
2) Беларускім Выбарчым Камітэце—Завальная 6—5, ад 9 да 3 удзень;
3) Расейскім Выбарчым Камітэце—Зыгмунтоўская 26, ад 5 да 7 увечары.

Вільня, 29-га траўня 1927 г.

Аб'яднаны Беларуска-Расейскі Камітэт для выбараў у Віленскую Мескавую Раду.

Раённыя Камітэты Аб'ядн. Бел.-Рас. Выбарчага Камітэту.

Аб'яднаны Беларуска-Расейскі Выбарчы Камітэт арганізаваў 8 раён. Камітэтаў, а іменна: Новы Сьвет, Зьвярынец, Сьніпішкі, Цэнтр, Зарэчча, Пагулянка і два камітэты на ваколіцы м. Вільні.

Некаторыя камітэты месьцяцца ўжо па адрэсу:

1. Новы Сьвет 5 кв. 5.
2. Вітольдовая 35.
3. Кальварыйская 49.
4. Зарэчная 11 кв. 6.
5. В.-Пагулянка 29.

Сьпісак кандыдатаў Аб'яднанага Беларуска-Расейскага Камітэту.

На адным з апошніх паседжаньняў Аб'яднанага Беларуска-Расейскага Выбарчага Камітэту аканчальна састаўлены сьпісак кандыдатаў у радныя м. Вільні. Кандыдаты пастаўлены ў сьпіску ў наступнай чарзе:

1) сэн. В. Багдановіч,
2) І. А. Емельянаў,
3) пас. Ф. Ярэміч,
4) Н. В. Саўкоў,
5) А. С. Румянцаў,
6) А. Більдзюкевіч.

Праверка сьпіскаў выбаршчыкаў.

Дня 1-га, 2-га і 3-га чэрвеня ўва ўсіх 57-ёх выбарных раённых Камітэтах будуць вывешаны сьпіскі выбаршчыкаў у Віленскую мескавую Раду. У гэтым часе кожны Беларус павінен зьявіцца ў свой раённы Камітэт і праверыць ці занесены ён у сьпісак выбаршчыкаў. Калі каго ня будзе ў сьпіску, павінен зараз заявіць аб гэтым дзяжурнаму раённага Камітэту і дамагацца ўпісаньня ў лік выбаршчыкаў. Пры гэтым трэба мець якінебудзь дакумант: пашпарт або часовую легітымацыю, вайсковую кніжку і ці якое іншае пасьведчаньне з фатаграфіяй, якім кожны выбаршчык можа даказаць сваё права голасу. Калі-б раённы Камітэт не хацеў занесьці выбаршчыка ў сьпіскі, то тады трэба неадкладна ў той самы дзень 1, 2, ці 3-га чэрвеня заявіць аб гэтым у Аб'яднаны Беларуска-Расейскі Выбарны Камітэт — Людвісарская 1.

Паважаны Пане Рэдактар!

Прашу зьмясьціць у Вашай паважанай газэце ніжэй паданае:

Дзеля таго, што нейкі палкоўнік Ліпскі, які жыве ў м. Вільні, на Славянскай в. д. № 2, арганізуе Расейскі Дэмакратычны Выбарны Камітэт, а таксама і дзеля таго, што зьявіўся перадавы артыкул, зьмешчаны ў № 7 газэты „Злотый“, якая рэклямуе дзейнасьць таго-ж п. Ліпскага, на гэты раз названага старшынёю вышэй азначанага Камітэту, які з раніцы да позняе ночы прыймае выбаршчыкаў, а таксама арт. „Выбары“, у тым-жа нумары тэй-жа газэты разлічаная на неасьведамленнасьць расейскага насяленьня, артыкулу, які разьбівае свой-жа прадукт г. зн. сьпісак Расейскага Дэмакратычнага Камітэту з гэтакай шчырасьцю, што аўтару гэтага артыкулу пазайздросьціў-бы нават самы здольны, па частцы „втирания очков“ даверчывай публіцы, купец і, нарэшце, дзеля таго прыпадковага, але-ж лёсам прызначанага для мяне зьбегу прозьвішча старшыні вышэй азначанага Камітэту, (імя і бацькаўства, якога для шырокае публікі, чамусьці астаецца тайнай да таго часу), аднолькава з маім прозьвішчам, што стварае для мяне рэпутацыю заправды незаслужаную і паніжаючую мяне ў вачах расейскага і беларускага насяленьня, павожаньнем якога я вельмі даражу, я заяўляю, што нічога супольнага ня маю ні з быццам „Расейскім“ Дэмакратычным Выбарчым Камітэтам, ні з яго старшынёю п. Ліпскім.

З пашанай
Язэп Ліпскі с. Гальяша

Старшыня Школьнае Рады народнай, з выкладаньнем у расейскай мове, школы № 36 у Вільні і сябра Камітэту па адчыненьні курсаў расейскае мовы.

Мой адрэс: Вільня, Паплаўская в. дом № 22, кв. 7.

Сяляне, Беларусы!

Польскі ўрад на аснове існуючых законаў маніцца правясьці выбары ў валасныя і мескавыя Самаўрады.

Дзеля таго, што дагэтуль самаўрадавымі справамі свавольна камандавалі вызначаныя адміністрацыйнай уладай войты і бурмістры, мы ня толькі ня мелі ніякіх самаўрадаў але яшчэ горш, існуючыя парадкі пазбаўлялі нас усіх грамадзянскіх правоў. Селянін-Беларус ня мог сказаць п'ят і слова ў справах самаўрадавых, а калі ён пачаў умешваць ў благія і несправядлівыя валасныя парадкі, то зараз-жа паліцыя абвінавачвала яго ў процідзяржаўнасьці ці ў камунізьме і арыштоўвала яго.

Беларусы-сяляне ў сваім валасным жыцьці ня мелі ніякіх правоў, затое выконвалі цяжарныя абавязкі. Падаткі, падаткі і толькі падаткі накладаваў войт ці бурмістр.

Ніхто з бедных сялян ня мог аплаціць гэтых падаткаў з нармальных сваіх даходаў. Але ўлады не прыймалі гэтага пад увагу і сілай сьцягвалі гэтыя падаткі, ня раз ліцытуючы апошнюю карову ці хатнюю вопратку.

Каб зьменшыць сабе гэтыя падаткі, каб завясьці ашчадную валасную і мескавую гаспадарку, каб самім узяць у свае рукі кіраваньне валаснай і местаўвай гаспадаркай,—усім маючым права голасу грамадзянам трэба пайсьці на выбары ў мясцовыя рады і правесьці сваіх кандыдатаў, якія завядуць новыя справядлівыя і рацыянальныя парадкі ў валасной гаспадарцы.

Каб не маглі Вас ашукаць рожныя чужынцы і здраднікі, што за Ваш крываві мазоль хочуць нажывацца, што будуць дэкляроўваць Вам згаганьне за Вашыя правы і лепшую долю, а адначасна будуць у згаворы з абшарнікаму, ці асаднікамі або іншымі панскімі прыслужнікамі, Вам трэба ісьці пад сьцягам толькі Беларускага Сялянскага Саюзу.

Там, дзе ўжо існуюць сябры Саюзу павінны яны ўзяць на сябе ініцыятыву ў справе састаўленьня сьпіска кандыдатаў на радных, далей павясьці шырокую агітацыю за сваіх людзей і на выбарах правесьці іх у Раду. Там, дзе яшчэ няма сяброў Сялянскага Саюзу, гэтай самай працай павінны заняцца ўсе сымпатыкі Саюзу.

Усе падрабязнасьці ў справе арганізацыі выбараў і інструкцыі можна выпісаць з Цэнтральнага Камітэту Беларускага Сялянскага Саюзу (Вільня, Завальная 6—5).

Цэнтральны Камітэт Беларускага Сялянскага Саюзу.

З жыцьця пад Польшчай.

Аб скліканьні сэсіі Сойму.

28 г. траўня адбылося паседжаньне некаторых польскіх Соймавых Клюбаў па ініцыятыве эндэкаў, на якім пастаноўлена: дамагацца ад ураду якнайхутчэйшага скліканьня надзвычайнае сэсіі Сойму.

Тут-жа запраектавалася праграма працы сэсіі.

Выбары да самаўрадаў.

На падставе дырэктываў ураду ваяводы ўва ўсіх ваяводствах г. зв. Кангрэсоўкі вызначылі выбары да валасных і мескавых самаўрадаў. Вызначэньне самаўрадавых выбараў ахапіле Варшаўскае, Лодзкае, Келецкае і Беластоцкае ваяводзтвы.

П. міністар унутраных справаў выдаў распараджэньне, якім вызначаюцца выбары ў м. Луцку, Ковелі і Ўладзімеры-Валынскім, дзе да гэтага часу замест самаўраду існавалі камітэты, якія былі проста назначаны ўладамі.

У працягу найбліжэйшых месяцаў маюць адбыцца выбары да самаўрадаў на ўсім абшары ўсходніх ваяводзтваў, г. зв. на беларускіх і украінскіх землях.

Забастоўка.

У домброўскім раёне на агульную лічбу 23 тысячы у мэталёвай і гутнай прамысловасьці, бастуе 8 тысяч работнікаў.

Гандлёвы баланс за красавік.

Польскі гандлёвы баланс за красавік выяўляецца ў гэткіх цыфрах:

Прывезена на 148.195 тыс. зл.
Вывезена на 119.411 тыс. зл.

Гэткім чынам прывоз перавышае вываз на 28 мільёнаў 784 тысячы злотых, а гэта гавора за тое, што ўвесь урадавы гаспадарча-фінансавы плян можа заламацца.

Што дзеецца ў сьвеце?

Падзеі ў Кітаі.

Па апошніх вестках з Шанхаю, у правінцыі Ханан ідуць вялікіе баі паміж бальшавіцкімі кітайскімі арміямі і арміяй Чанг-Тсо-Ліна. Газэты пішуць быццам бальшавікі маюць нешта 14.000 забітых. Дык ёсьць дапушчэньні, што Ханькоў, дзе сядзіць бальшавіцкі ўрад хутка пяройдзе ў рукі паўночнае арміі. Аднак-жа

Беларускія коопэр.-гандлёвыя курсы.

Першыя беларускія коопэратыўна-гандлёвыя курсы закончыліся. Гэтакім чынам Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры для беларускай нівы змаганьня і будаваньня новага жыцьця прыспасобіў тры дзесяткі асоб, якім выпадае на долю быць піянэрамі адраджэньня беларускае коопэрацыі. Якія вынікі дасьць іх праца згадаць вельмі цяжка, аднак-жа сказаць, што пачатая праца загіне—нельга. З гэтых узгадаваных Інстытутам зярнятказ, вырасьце нежалькі каласкоў, якіяададуць насеньне для далейшага пасеву. За гэта гаворыць ужо тая чалавечая інэрцыя, што кожная асоба маючы якую-колечы веду стараецца на колькі магчыма выкарыстаць яе. Дык вось і тая веда, якую атрымалі слухачы курсаў, будзе пабуджаць іх да працы.

Гаварыць гэтак дае нам адвагу, тая маленькая ўрачыстасьць, якая адбылася на разьвітаньне ў нядзелю 22 траўня г. г. ў салі Інстытуту.

На выпускное разьвітаньне са слухачамі курсаў сабраліся кіраўнікі курсаў і Інстытуту. У сваей прамове старшыня Цэнтральнага Ураду Інстытуту і дырэктар курсаў п. Більдзюкевіч А. адзначыў, што Інстытут наладзіў коопэратыўна-гандлёвыя курсы дзеля таго, што лічыць працу ў гэтай галіне грамадзкага жыцьця найболей адпаведнаю для нашай гаротнай сучаснасьці. Ніхто не дапаможа нам, мы павінны самі будаваць сваё жыцьцё, коопэрацыя павінна мець на мэце ня толькі эканамічную старану, але-ж і адраджэнска-вызвольную, а дзеля гэтага павінна быць нацыянальна-беларускаю. Далей п. Більдзюкевіч адзначыў усе тыя перашкоды, якія сталі на дарозе зьдзейсьненьня мэтаў Інстытуту ў справе арганізаваньня курсаў і адцеміў тыя цяжкія варункі жыцьця матэр'яльнага характару, якія прышлося пераживаць слухачом. Бачачы ў курсантаў добрыя посьпехі ў навучаньні, п. Більдзюкевіч выразіў надзеі, што і ў далейшай сваей працы на ніве адраджэньня беларускага коопэратызму, яны выявяць сябе.

У адказ на прамову п. Більдзюкевіча гр. Кумпяк ад імя ўсіх курсантаў дзякаваў усім тым, хто сваею працаю даў ім магчымасьць праслухаць курсы. Гр. Кумпяк зазначыў, што тое зерне веды, якое яны атрымалі на курсах, дасьць ўсходы, а безстаронныя адносіны да палітычных пераканаўняў слухачоў зьяўляюцца довадам таго, што Інстытут стаіць на запраўдным культурна-нацыянальным грунце, а дзеля гэтага ўсе слухачы бяз розьніцы палітычных пераканаўняў адчуваюць да Інстытуту пачуцьцё шчырай удзячнасьці.

Закончылася ўрачыстасьць скромнаю гарбаткаю. За гарбаткаю дэклямаваліся вершы і пяяліся песьні.

З прамовамі выступалі пасли: Яроміч, кс. Станкевіч, Рагуля і сэнатар Багдановіч, пасьля многа курсантаў і ўва ўсіх гэтых прамовах чулася глыбіня думак, яны паказвалі, што, як кіруючыя верхі, таксама і самыя масы, прадстаўнікамі якіх зьяўляліся курсанты—вышаўшыя з народу ды ў народ, маюць адну думку—Беларусь і што гэтая думка не дае ім забыцца і заснуць...

НАВІНЫ.

— **„Natio".** Вышаў з друку № 3—4 месячніка нацыянальных меншасьцяў „Natio" са зьместам:

1) Барацьба за новую выбарную ардынацыю ў Сойм і самаўрады—Б. Казубскі.

2) Агульнае школьніцтва няпольскіх нацыянальнасьцяў у Польшчы: I. Агульнае школьніцтва ўкраінскае; II. беларускае; III. жыдоўскае; IV. нямецкае; V. літоўскае—д-р П. Лысяк.

3) Арыштаваньне і выданьне паслоў Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады—пас. Б. Рагуля.

4) Някультурныя мэтоды парляманцкай барацьбы.

5) З жыцьця ўкраінскага, беларускага, жыдоўскага, нямецкага і літоўскага.

Месячнік вельмі паважна прэзэнтуецца як па вонкаваму выгляду, так і па ўнутранему зьместу. Закралася туды адна непажаданая абмылка, бо ў артыкуле аб беларускім школьніцтве падана, што Беларускі Народ у Польшчы засяляе 350.000 км.² замест каля 100.000 км.²

— **Прывітаньне Беларусам у Латвіі.** На 29-га мая с. г. было вызначана сьвяткаваньне 5-леьцця істнаваньня Дзьвінскай дзяржаўнай Беларускай Гімназіі. Беларускія арганізацыі з Заходняй Беларусі: Беларускі Сялянскі Саюз, Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры і інш. паслалі Дырэктару Дзьвінскае Гімназіі прывітальныя тэлеграмы з прычыны сьвяткаваньня 5-х угодкаў.

— **Самі сябе байкатуюць.** Места Вільня падзелена на 57 выбарчых раёнаў, дык дзеля таго, каб Беларусы маглі бараніць свае інтарэсы пры выбарах, прадстаўнік Беларусаў ў Галоўнай Камісіі інж. Дубейкоўскі запрапанаваў Галоўнай Камісіі ў кожную Раяновую Камісію ўвесьці прадстаўніка Беларуса. Калі камісія згадзілася прызнаць Беларусам толькі 16 месцаў у Раённых Камітэтах, то Беларускі Выбарчы Камітэт, стоячы на беспартыйным, а толькі нацыянальным грунце, запрапанаваў невялькі месяцаў групе, што была пад уплывамі Грамады. Але гэтыя апошнія не зразумеўшы ў чым справа, думалі, што сваім уваходам у Раённыя Выбарчыя Камітэты выказваюць сваю салідарнасьць з Беларускім Выбарчым Камітэтам і затым адказаліся прыняць удзел у выбарчай працы. Што-ж гэта значыць? А тое, што група, якая была пад уплывамі Грамады сама сябе збайкатавала, не захацела вясьці кантролю ў выбарчых справах, бо відаць, не спадзяючыся на сілы, зусім ня будзе прыймаць удзелу ў выбарах, апрача адзнаго Луцкевіча, які будзе галасаваць разам з польскімі групамі.

— **Сьвяткаваньне 10-х угодкаў М. Багдановіча.** 28 траўня г. г. з прычыны 10 угодкаў сьмерці беларускага песьняра паэта Максіма Багдановіча ў прысутнасьці беларускага грамадзянства і вучнёўскае моладзі ў Сьв.-Троіцкай царкве была адслужана заўпакойная літургія і паніхіда.

Увечары таго-ж самага дня ў салі Т-ва Беларускае Школы д-р І. Дварчанін прачытаў рэфэрат аб жыцьці і творстве М. Багдановіча, а гр. А. Луцкевіч аб праблемах красы і мастацтва ў творах М. Багдановіча.

Пасьля рэфэратаў хор пяяў песьні на словы М. Багдановіча і дэклямавалі вершы. Духавы аркестр адыграў жалобны марш.

29 траўня г. г. у салі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры грам. Я. Шутовіч прачытаў рэфэрат аб паэтыцкім творстве ды жыцьці М. Багдановіча і тут, таксама, дэклямаваліся вершы ды іграў духавы аркестр.

Гэтак вось адзначыла беларускае грамадзянства 10-я ўгодкі сьмерці свайго вялікага паэта і філёзафа М. Багдановіча.

— **Працэс у Слоніме.** Дня 13 траўня г. г. у Слоніме будзе разглядацца справа 51 беларуса, якія паходзяць з Пружаншчыны ў тэй лічбе 4 з вёскі „Шэні.

Вінаваціць іх у прыналежнасьці у 1925 г., да камуністычнае партыі з мэтаю адарваць ад Польшчы Зах. Беларусь, каб далучыць яе да Радавае.

Да ведама Інвалідаў.

Беларусы-інваліды, якія не атрымалі належнай ім рэнты, часта звярачаліся і звярочваюцца ў Беларускі Пасольскі Клюб і ў Рэдакцыю „Сял. Нівы" ў справе парады і інтэрвэнцыі з мэтай прызнаньня інвалідам дапамогі.

Гэтым выясьняем наступнае: Як у кожнай галіне жыцьця, так і ў галіне выканаўня закону аб помачы інвалідам, польская ўлада крыўдзіць Беларусаў.

Сотні інвалідаў-Беларусаў у Заходняе Беларусі апынуліся бяз ніякага прытулку, і, пазбаўленыя здольнасьці працы, ня могуць запрацаваць сабе на кавалак хлеба і затым сталіся поўнымі жабракамі. Польскія ўлады пакліваючыся толькі на фармальнасьці ў справе прызнаваньня рэнты, не прызнаюць беларускім інвалідам гэтае рэнты.

Беларускі Пасольскі Клюб ад самага пачатку пачаў змагацца з такім станам рэчаў: перадусім пасобныя заявы інвалідаў скіраваў да міністэрства вайсковых спраў, але ніводная з гэтых заяваў ня была прыхільна вырашана; далей, Клюб падаў у Сойме прапазыцыю ў справе зьмены закону аб інвалідах, але польскі Сойм, зложаны ў большасьці з шовіністычных польскіх паслоў, гэтае прапазыцыі дагэтуль не разгледзіў.

Калі наступіў маёвы пераварот, сілай якога на чале польскага ўраду стаў марш. Пілсудскі, б. галоўны павадыр польскіх войск, Беларускі Пасольскі Клюб зьвярнуўся да яго са сьпіскам інвалідаў і просьбай аб урэгуляваньні гэтае справы і аб прызнаньні Беларусам-інвалідам належнай ім рэнты. Але ўжо цэлы год мінуў ад зланэньня заявы аб інвалідах і дагэтуль справа не кранулася з месца; мала гэтага, марш. Пілсудскі нават ня даў ніякага адказу на заяву.

Усё вышэй паданае ярка сьведчыць аб тым, як усе польскія ўрады, не выключаючы і ўраду марш. Пілсудскага, трактуюць прызнаньня рэнты інвалідам-Беларусам.

Сэкрэтарыят Бел. Пас. Клюбу.

бальшавікі вельмі станоўка бароняцца, дык аканчальны ход боя яшчэ няведамы.

З усіх вестак, якія пападаюць у прэсу відаць, што кітайцы не шкадуючы б'юць адны другіх, ці праўдзівей кажучы самы сябе і канца гэтай завірусе няма.

Англа-Савецкія адносіны.

Хоць таго дакумэнту, які прапаў у ангельскага ўраду і які павінен быў быць у савецкім прадстаўніцтве ў Лёндане, ангельцы не напалі, але-ж бяручы пад увагу тое, што Саветы пры пасярэдніцтве сваіх прадставніцтваў вядуць рэвалюцыйную агітацыю, ангельскі ўрад зарваў дыплёматычныя адносіны з Масквою.

Савецкае прадстаўніцтва пакінула Лёндан, перадаўшы абарону грамядзян С.С.Р.Р. ў Англіі нямецкаму паслу.

Гэтак сама і ангельскі пасол выяжджае з Масквы перадаўшы абарону ангельскіх грамадзян у С.С.Р.Р. нарвэскаму паслу ў Маскве. Гэтую ангельскую місію француская і італьянскі паслы не прынялі, тлумачачы свае адказы бракам інструкцыяў ад сваіх урадаў з Парыжа і Рыму.

Ангельская палата пастанову ўраду аб зарваньні дыплёматычных зносін з Масквою—зацьвердзіла. Дэпутаты работніцкае партыі на чале з яе лідэрам Мак-Доналльдам галасавалі проці ўраду і пастанавілі ў далей змагацца з палітыкаю ўраду, лічачы што разрыў з С.С.Р.Р. шкодны для ангельскай прамысловасьці і гандлю.

Прадстаўнікі савецкага ўраду заяўляюць, што без Англіі Савецкая Рэспубліка можа існаваць і дзеля гэтага разрыў зносінаў ніякае шкоды для С.С.Р.Р. ня прычыніць.

Літва.

Гэнэрал царскай арміі Клешчынскі, які за 50 даляраў на месяц займаўся шпіёнствам на карысьць Саветаў, арыштаваны і аддаецца вайсковаму суду. Магчыма, што гэн. Клешчынскага чакае вышэйшая мера кары асуду на сьмерць.

Чэхаславакія.

Сучаснага прэзыдэнта Чэхаславацкай Рэспублікі Масарыка 27 траўня г. г. нацыянальнае сабраньне ізноў выбрала галавою дзяржавы—прэзыдэнтам.

За Масарыка галасавала 434, а проці яго 274 сябры парляманту, у тэй лічбе 54 камуністы.

Масарык выдатны грамадзянін чэхаславацкай дзяржавы, заніме пасаду прэзыдэнта ад самага пачатку паўстаньня чэхаславацкай дзяржавы.

Шчасьце Ліндбэрга.

Ліндбэрг які пераляцеў на самалёце Атлянтыцкі акіян, цераз гэтае самае стаў асобай, якая стала слаўнай на ўсім сьвеце. Усе дзяржавы запрашаюць яго ў госьці, а самі амэрыканцы дамагаюцца, каб Ліндбэрг хутчэй вярнуўся дамоў.

Розныя кіно-тэатральныя фірмы прапануюць агулам мільён даляраў калі-б Ліндбэрг узяў удзел у вытворстве кіна-фільмаў, якія маюць дэманстраваць яго палёт цераз акіян.

Гаспадарскі аддзел.

Аб падсьцілцы жывёлы.

Каб пазнаць які гной найлепшы вучоныя людзі рабілі з ім рожныя пробы. Кожны гаспадар павінны добра ведаць, што сіла гною не бывае роўная. Напрыклад, гной з пад авечак, гной з пад скаціны, або з пад каней, кожны з іх зьяўляецца інакшым. Сіла гною залежыць ня толькі ад самай жывёлы, але-ж таксама ад гатунку і корму ды ад тае падсьцілкі, якая ўжываецца у хляве.

Калі даваць падсьцілку з аднэй толькі саломы, хоць класьці яе і даволі, будзе мець малую вартасьць калі ён перагніе ў хляве. Дык гэтакі гной найкарысьней вывозіць на поле сьвежым, не чакаючы пакуль ён у хлеве зусім перагніе. Вывозіць гэтакі гной трэба на гэтакае поле дзе-б ён мог ляжаць прыгораным праз нейкі даўжэйшы час, а там ужо знача, у зямлі перагніваць. Сьвежы гной найлепш вывозіць або на зіму і прыгараць яго, або з вясны на папар, каб ён меў час перагніць у зямлі.

Калі-ж саламяны гной ляжыць у хляве і там перагнівае, дык каб ён ня траціў сваей моцы, абавязкова трэба дадаваць да саломы яшчэ іншае падсьцілкі, або прасушанага торфу, або лясное, разам моху ды лісьця з дрэваў, або купін з лугоў ці хоць-бы проста зямлі з равоў з каўдобін і г. д. Зямля, як і торф уцягвае ў сябе гнаённую жыжку і гэтым самым гной астаецца мацнейшым і болей карысным.

У самым саламяным гнаі зьяўляюцца гэтак званыя бактэрыі, якія зьнішчажаюць, зьядаюць у ім тое, што найпатрэбнейшым ёсьць для спажывы зярняці (салетру).

У конскім гнаі найбольшая сіла яго ў мо-

чы, на'т большая, чым у самым кале; але гэтая сіла мочы прападае дарма, калі будзе ў стайні падсьцілацца толькі салома. Калі-ж хоць па троху падсьцілаць торфу, ці падцярушваць зямлі, дык — усё багацьце гною астаецца ў ім, а тагды ўсю сілу гною ў цэласьці вывезеш на поле.

Пераканацца ў гэтым можа кожны гаспадар. Пэўна ведаеце, як пасьля начы калі адчыніш стайню, б'е адтуль дух. Гэты гной, што дае гэтак у нос і ёсьць сіла конскага гною (аманьяк), які выходзіць з параю, а знача — дарма прападае. Падсып-жа толькі вечарам зямлі ў стайню, а на заўтра гэтага духу ня будзе, бо зямля ўсю мочу ўцягае ў сябе і толькі ўжо на поле карэньні расьліны выкарыстоўваюць з гэтае сілы. Сілу і карысьць конскае мочы, можна ўжо пазнаць з тых густых і вялікіх кустоў збажыны, якія ўзрастаюць на полі на тым месцы дзе часамі, гаручы, вымачыўся конь.

Зімою, калі ў час вільгатнейшы, а ў будынку цесна бывае, прыходзіцца гной вывозіць у поле. Дык вось і трэба яго гэтак складаць там на поле каб менш ішло на страту. Часта здараецца бачыць, што гной раскідаюць у полі маленькімі кучкамі. Ад гэтага бывае страта і то вялікая страта вартасьці і сілы гною.

Вывозячы зімою гной на поле трэба яго раскідаць роўнымі, тонкімі пластамі, або злажыць у вялізарныя кучы перасьцілаючы торфам, і гэтак сама прыкрываць яго і зьверху.

Калі наш селянін добра навучыцца і будзе разумна і ўмела карыстацца гноем, дык будзе мець ад гною бязумоўна многа болей карысьці чым мае цяпер. Гной, які вырабляецца ў хлявах жывёлаю зьяўляецца найлепшым гноем, так што ніякі, ані штучны ані зялёны гной не заменяць яго; умелае выкарыстаньне гною і ёсьць найважнэйшая справа земляробства.

Стах Жупель.

Да нас пішуць.

З жыцьця нашае воласьці.

(Пружаншчына).

Нядаўна ў м. Сельцы звар'яцеў селянін з гэтага-ж мястэчка Гаворка. Ён усё ходзіць па ўрадавых установах, лаець на чым сьвет стаіць паноў, скаржыцца на людзкую несправядлівасьць і лятуціць аб недалёкім вызваленьні з пад ярма... 3-га мая, калі паны сьвяткавалі ўгодкі сваей канстытуцыі, ён з сякераю прыбег да гміннага ўраду і на кавалкі парубаў вывеску з „orłem białym"... Ледзь удалося паліцыі супакоіць нешчасьлівага.

14.V. с. г. дырэктар пан Рэдзько, у лесе прыналежным да маёнтку Селец, застрэліў карову селяніна з м. Сельца (і то найбяднейшага з усяго мястэчка). Апраўдваецца ён, што быццам карова застрэляна ім не наўмысна, бо ён страляў на качку(?). Як-бы яно там ня было, але-ж селянін усё-ж такі астаўся без каровы. Ці-ж ня зьдзек?

Перасьцярога.

У м. Тэлеханах, Косаўскага пав., пражывае часова Паляк Тычынскі, той самы, якога нядаўна ўпёр у вастрог паштар Паліва. Як відаць, дык яны памяняліся ролямі, бо цяпер Паліва сядзіць у вастрозе, а Тычынскі выкануе яго функцыі—дэфэнзыўшчыка. Тычынскі сядзеў у пружанскім вастрозе 3 месяцы, папаў туды за тое, што п'яны лаяў урад Пілсудскага ды пяяў Інтэрнацыянал, аб чым куды належыцца данёс Паліва.

Аднаго пекнага дня (ў часе, калі ён яшчэ сядзеў у вастрозе) паклікалі гэтага Тычынскага да вастрожнае канцэлярыі. А калі вярнуўся адтуль, дык гэтак вырас, што шмат каму, пасварыўшыся ў вастрозе, ужо пагражаў амаль не „танталавымі мукамі", хвалячыся, што цяпер ён сіла!... Відаць пашоў яму на здароўе новы хлеб...

Пакуль я сам сядзеў там-жа, я ня меў магчымасьці напісаць аб гэтым раней; цяпер лічу сваім абавязкам папярадзіць грамадзян м. Тэлеханаў, каб яны ня мелі ніякіх справаў з Тычынскім. Праўда, ён глухі як цяцера і на'т выбуху гарматы пад вухам ня пачуў-бы, але і гэтакі недалуга можа пасадзіць у вастрог шмат нявінных... Асьцерагайцеся, бо асьцярожнага і Бог сьцеража.

Оса.

І тут рэформа...

(В-ка Сьвяцніца, Ваўкавыскага пав.).

Зямельная рэформа ўсё-ж такі праводзіцца! Можа хто запярэчыць мне?... Зараз дакажу праўдзівасьць сваіх словаў, бо вось наўкола нашае вёскі відаць гэта... Дый як-жа маю називаць, як не рэформаю, напрыклад гэтакую вось зьяву?

Вялікі абшар дворнае зямлі ў м-ку Сьвянціца даўно ўжо распарцаляваны і насаджаны на ём асаднікі ды каляністыя, а цяпер вось дайшла чарга і да царкоўнае зямлі...

Усё-ж такі турбуецца польскі ўрад, бачыце, забярэ маёнтак ды аддасьць польскаму сялянству, аб беларускім падумае, каб пазбавіць яго зямелькі... Вялікія турботы ўрад з гэтым мае. Іншых словаў нельга прытарнаваць да гэтага, калі адбіраецца зямля ад парафіі ды перадаецца некальнім чалавекам, якіх урад находзіць і лёяльнымі і добрымі Палякамі, а гэтакія, як ведама, толькі за Бугам водзяцца. Разам з гэтым раскажу ўжо і аб тым, чаму гэта парцэлюецца зямля нашае царкоўнае парафіі.

Як толькі паўстала Польшча, дык польскі ўрад і пачаў напраўляць тыя крыўды, якія прычыніў Палякам расейскі ўрад. Перш-на-перш вярнуліся да польскае духоўнае ўлады тыя касьцёлы, якія былі перароблены царскім урадам на царквы. Ня буду аб гэтым спрачацца, можа гэта хоць трохі ды слушна. Але разам з гэтым урад пачаў рабіць і крыўды.

Тыя царквы, якія некалі былі вуніяцкія, але якія разам з парахвіямі перайшлі ў праваслаўе і цяпер на'т і слухаць аб вуніі з каліцкім касьцёлам ня хочуць, польскі ўрад таксама адабраў і аддаў польскай уладзе. Але-ж справа на гэтым ня спынілася. Урад пайшоў далей і яшчэ мацней пачаў крыўдзіць праваслаўнае грамадзянства. Справа ў тым, што ўрад нашоў, што замнога ёсьць царкоўных парахвіяў, дык трэба некаторыя скасаваць. І вось, пад гэты ручэй урадавай крыўды папала наша парахвія.

Ніякія просьбы да гэтых часоў не памаглі. Парахвія скасавана, а зямля перайшла да зямельнага камісара на парцэляцыю. Дык і пэўна будзе аддана каляністым з этнаграфічнае Польшчы, бо да гэтага часу ўсякія захады тутэйшага сялянства адхіляюцца.

Гмах царквы яшчэ стаіць без ніякага вырашэньня. Робяцца захады перад уладаю, каб парахвія асталася хоць „няштатнаю". Што будзе—няведама. А тымчасам, сьвяшчэньнік, які прыяжджае з другое парахвіі, сяды-тады адпраўляць набажэнства. Ня верыцца, каб урад прыхіліўся да нашае просьбы, але дзякуючы, таму, што ёсьць у Польшчы многа „кампэтэнтных" установаў, дык пакуль перабярэш іх усе, пройдзе кавалак часу, а гэта самае дапамагло вам утрымаць царкву, вось ужо тры гады і, дзякаваць Богу, няма ведама калі канчыцца...

Вінаград.

Ліст у Рэдакцыю.

Паважаны Пане Рэдактар!

Не адмоўце надрукаваць ніжэй падавае:

Гэтымі днямі я дастаў ліст з аднаго з пагранічных мястэчак такога зьместу:

Пане Пасол Ярэміч!

Папераджаім Вас, што Вы за сваю дзеяцельнасьць дурнай брахні якую размазаваеце амаль ня у кожным нумары „Сял. Нівы" дастаніця магільны вянок. Гэта збудзіцца не забаўна, калі не зьменіця сваей натуры рабога лыскі. Даем Вам каротні час для паправы. І моцна запомні гэты дзень і гэту картку, бо атрымаіш пулю.

Папярадзіў: Праваднік Бан.

(—) Янка Пулядаўчы.

Далей два подпісы аднэй рукой.

4.IV. 1927 год.

Падаючы гэты ліст да публічнага ведама, аднамасна адказваю пісакам падобных лістоў, што я ніякіх пагрозаў не баюся, і калі гэта напісалі маладыя і гарачыя галавы па свайму пачыну, то раіў-бы ім больш займацца навукаю, а калі пісалі па загаду, то гэта даказвае іх і іхніх загадчыкаў вялікую слабасьць.

Ф. Ярэміч, пасол Сойму.

Ад Рэдакцыі: Ліст з пагрозай паслу Ярэмічу зьмяшчаем дасл‑оўна з усімі абмылкамі.

НАШАЯ ПОШТА.

Смірноў І., Грамабоеў, Шушаўскі маладзец, Мусіць Ен, Оса, Расток: Карэспандэнцыі атрымалі, памагчымасьці зьмесьцім.

Толька: Матэрыялы атрымалі, разгледзім.

К. Вольшэвічу: Па 1 зл. перадалі ў „Саху" і ў „Крыніцу".

Саўчыц В.: Ваш верш трохі заслабы, пішыце карэспандэнцыі.

Дзярэза: Жарты дасталі, памагчымасьці зьмесьцім.

Лапку Ўл., Шпакоўскаму П.: Газэту пасылаем.

Дасталі ад:

Сока Антона — 8 зл.; Плюшы Адольфа;— 2 зл.

Бурака Андрэя, Казіміра Вальшэвіча, кс. І. Шчаснага. — Па 1 зл.

Рэдактар і выдавец К. Мацкевіч.

Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны, Вільня—Людвісарская 1.